

Handlingsprogram (2026-2029) – regional plan for klimaomstilling i Troms

Innledning

Statlige planretningslinjer (SPR) for klima og energi slår fast at statlige organer og fylkeskommunene har et ansvar for å støtte kommunene i deres arbeid med å redusere klimagassutslipp og tilpasse seg klimaendringene. Dette innebærer at fylkeskommunen har en rolle som veileder, initiativtaker og tilrettelegger for klimaomstillingen i regionen. I tillegg fastsetter plan- og bygningsloven § 8-1 at regional planmyndighet skal utarbeide regionale planer for de temaene som er angitt i den vedtatte regionale planstrategien.

I regional plan for klimaomstilling i Troms 2026-2037 fremgår det en rekke mål, delmål og strategier som det skal arbeides med i løpet av planperioden. Handlingsprogrammet skal gjennomgå årlig og rulleres hvert fjerde år. Handlingsprogrammet er utarbeidet på bakgrunn av innspill og faglige vurderinger fra deltakere i arbeidsgruppene. Regional plan for klimasomstilling i Troms med handlingsprogram ble vedtatt av fylkestinget i Troms i sak xx/26.

Formålet med regional plan for klimaomstilling er å:

- identifisere hvilke klimaendringer vi står overfor
- forbedre fylkets kapasitet til å håndtere klimaendringer
- bidra til å fremskynde overgangen til et lavutslippssamfunn

Hovedmål

Det er foreslått seks mål til de fem plantemaene:

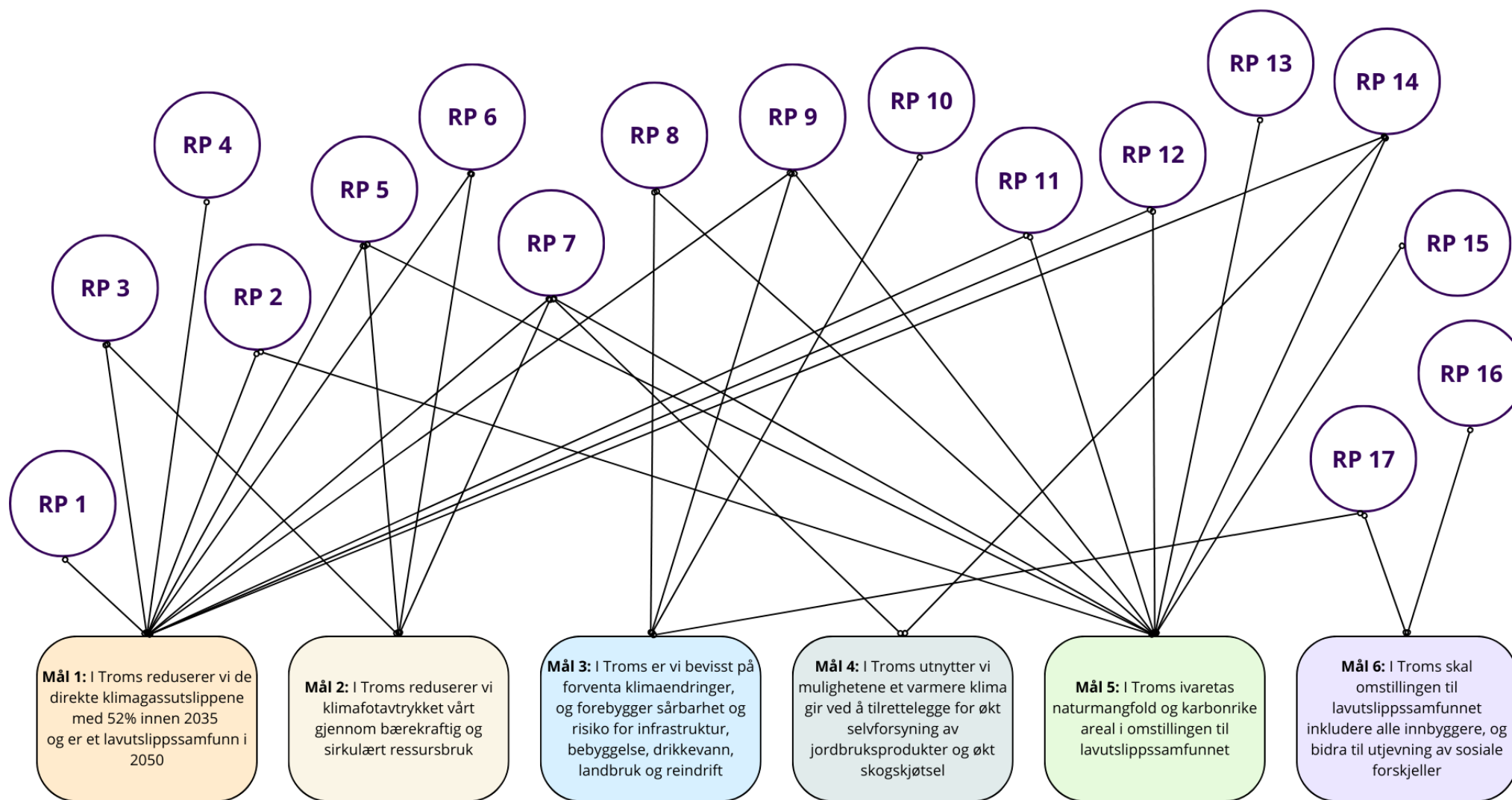
1. I Troms reduserer vi de direkte klimagassutslippene med 52% innen 2035 og er et lavutslippssamfunn i 2050
2. I Troms reduserer vi klimafotavtrykket vårt gjennom bærekraftig og sirkulært ressursbruk
3. I Troms er vi bevisst på forventede klimaendringer, og forebygger sårbarhet og risiko for infrastruktur, bebyggelse, drikkevann, landbruk og reindrift
4. I Troms utnytter vi mulighetene et varmere klima gir ved å tilrettelegge for økt selvforsyning av jordbruksprodukter og økt skogskjøtsel
5. I Troms ivaretas naturmangfold og karbonrike areal i omstillingen til lavutslippssamfunnet
6. I Troms skal omstillingen til lavutslippssamfunnet inkludere alle innbyggere, og bidra til utjevning av sosiale forskjeller.

Hvordan handlingsprogrammet skal følges opp

Handlingsprogrammet med tiltak er utarbeidet for perioden 2026-2029, og utpeker ansvarlig organ og samarbeidspartnere for gjennomføring av strategier og tiltak. Den aktøren som er satt først, er den som forventes skal være pådriver for gjennomføring av tiltaket, men ikke nødvendigvis den som finansierer tiltaket. Som eksempel vil Troms fylkeskommune ha ansvar for å følge opp tiltaket der TFK står først. Under ansvar pekes det også på kommuner og sektormyndigheter, forskningsmiljø, organisasjoner og andre. Alle aktører som står med **uthevet skrift** i kolonnen «ansvar» oppfordres til å jobbe med foreslåtte tiltak og ta et særskilt ansvar.

Forkortelser i tabell: **TFK** – Troms fylkeskommune, **SF**- Statsforvalteren i Troms og Finnmark, **MDir** – miljødirektoratet, **Fdir** -fiskeridirektoratet, **IN**- Innovasjon Norge, **SVV**- Statens vegvesen, **NHO** – Næringslivets Hovedorganisasjon, **LUP**- Leverandørutviklingsprogrammet, **KPT** – Klimapartnere Troms

Øvrige forkortelser: RPK – regional plan for klimaomstilling Troms, RP- regionale planretningslinjer

Figur 1: Sammenheng mellom planens seks hovedmål og de 17 foreslåtte regionale planretningslinjene (RP)

Forslag til regionale planretningslinjer i RPK

RP1. Regionalt og kommunalt planarbeid skal ha oversikt over direkte klimagassutslipp fra kommunens egen virksomhet, herunder også lokale næringslivsaktiviteter og utviklingstrekk som kan medføre betydelige endringer i klimagassutslipp og energibruk

RP2. Kommunene bør, i sin arealplanlegging, prioritere næringsutvikling på allerede utbygd og opparbeidet areal. Næringsareal som ligger til sjø forbeholdes næringer med behov for tilgang til sjø- og havneområder.

RP3. I kommunal planlegging bør det tilrettelegges for redusert transportbehov gjennom fortetting og knutepunktutvikling.

RP4. I kommunal og regional planlegging av havner og kaianlegg bør det legges til rette for nok areal til landstrøm og energistasjoner til fartøy.

RP5. Regional og kommunal virksomhet skal alltid vurdere klima og miljø som tildelingskriterier i offentlige anskaffelser og innkjøp. Gjenbrukte og/eller lokalt produserte produkter, skal prioriteres der dette er relevant og mulig, innenfor rammene i regelverket om offentlige anskaffelser.

RP6. Regionale og kommunale byggeprosjekter skal stille krav til beregning av klimagassutslipp og materialgjenvinning ved rivning og bygging. Rivning av bygg bør unngås dersom rehabilitering eller transformasjon av bygg er mulig.

RP7. Kommunal og regional planlegging bør forhindre nedbygging og omdisponering av dyrka jord.

RP8. Ved planlegging av nye områder for utbygging, fortetting eller transformasjon, bør risiko og sårbarhet for forventede klimaendringer vurderes. Helhetlige løsninger som ivaretar økosystemer, drikkevannskilder, håndterer overvann og behov for åpne vannveier bør redegjøres for, og sikres i plankart og bestemmelser.

RP9. I planer etter PBL bør flomdempende økosystemer som elvebredder og våtmarker kartlegges og beskyttes mot utbygging. Naturbaserte løsninger som vil gi god beskyttelse bør vurderes.

RP10. Risiko for havnivåstigning, stormflohendelser og bølgepåvirkning i kystnære områder bør kartlegges, og avbøtende tiltak synliggjøres i alle arealplaner.

RP11. Kommunene i Troms bør benytte et arealregnskap ifm rullering av kommuneplan. Naturregnskap bør benyttes når grunnlaget for dette er tilgjengelig.

RP12. Kommunene i Troms bør ved revisjon av kommuneplan vurdere om tidligere vedtatt arealbruk svarer til gjeldende nasjonale mål for klima og naturmangfold. Det skal vurderes å ta ut eller redusere omfanget av utbyggingsarealer som ikke lenger bør bygges ut.

RP13. Kommunene i Troms bør ved revisjon av kommuneplan undersøke om foreslåtte arealavsetninger eller utbygging av gjeldende planreserve vil føre til reduksjon av villmarkspregede områder.

RP14. I kommunal planlegging bør omdisponering av karbonrikt areal og dyrkbar jord unngås, og alternativ skal vurderes og belyses.

RP15. Kommunene i Troms bør utarbeide kommunedelplan for naturmangfold for å øke kunnskap om og bevare verdifull natur i kommunen. Planen bør også omfatte marint naturmangfold.

RP16. I regionale og kommunale planprosesser som omhandler klimaomstilling bør sosiale og helsemessige konsekvenser av tiltakene vurderes.

RP17. I regionale og kommunale planprosesser som omhandler klimaomstilling i urfolks områder bør konsekvenser for tradisjonelle næringer, samt sosiale og helsemessige konsekvenser av tiltakene for urfolk vurderes.

Tema: Redusere klimagassutslipp i Troms

Mål 1: I Troms reduserer vi de direkte klimagassutslippene med 52% innen 2035 og er et lavutslippssamfunn i 2050	Delmål	Tiltak	Ansvar
	1.1. I Troms har vi robuste nett med tilstrekkelig kapasitet for framtidens energiforbruk	Tilrettelegge for utvikling av innovative energiløsninger i kommuner	TFK, kommuner, nettselskap
		Utarbeide regional plan for fornybar energi, som skal legge til rette for tilstrekkelig energitilgang i hele fylket og bidra til en bærekraftig omstilling som ivaretar regionens samlede behov over tid	TFK
		Øke bruk av energieffektive løsninger i eksisterende og nye bygg	TFK, kommuner, næringsliv
		Utvikle metodikk for styring av energiflyt og effekt i begrensede områder rundt kraftknutepunkt i fylket	Nettselskap, kommuner
	1.2. Troms har en robust lade- og fylleinfrastruktur som støtter overgangen til lav- og nullutslippsløsninger	Utvikle system for gradering av anleggsbidrag basert på estimert klimagassreduksjon	Nettselskap, TFK, kommuner
		Utvikle lade- og energiinfrastruktur for næring, inklusive maritim virksomhet og kystnært oppdrett i hele fylket	Kraftleverandører, kommuner
	1.3. I Troms har vi et bærekraftig transport-system med null- og lavutslippsløsninger	Vurdere krav til null- og lavutslippsløsninger i kollektivkontrakter	TFK
		Utvikle et helhetlig mobilitetssystem med oppstart i Tromsø	TFK
		Teste app som løsning for samkjøring i Tromsø	TFK
		Avsette areal og infrastruktur for etablering av landstrøm	Kommuner, havner
		Kartlegge barrierer og muligheter for lavutslippsløsninger for kortdistanseflyvninger	Avinor
	1.4. I Troms har vi et transportsystem som gjør det lettere å sykle, gå og benytte seg av kollektivtransport	Pilotere prosjekt på bestillingstransport i Troms	TFK, kommuner
		Kartlegge innbyggernes og besøkendes reisemønstre	TFK, kommuner
		Etablere flere innfartsparkeringer	TFK, kommuner, SVV
		Utforme flere holdeplasser ved større kollektivknutepunkt i henhold til standard for universell utforming	TFK, kommuner, SVV
		Etablere flere gang- og sykkelstier i sentrumsnære områder	Kommuner, TFK
		Etablere ordning for leasing av sykler	Kommuner
	1.5. I Troms har vi et fremoverlent og bærekraftig næringsliv som jobber med grønne og innovative løsninger for lavutslippssamfunnet	Utvikle et regionalt kompetanseprogram for grønn omstilling i næringslivet	TFK
		Videreutvikle støtteordning for kompetanseutvikling og omstillingsprosjekter for bedrifter	TFK, IN
		Etablere regionale samarbeidsarenaer for grønn næringsutvikling	TFK, kommuner, KPT, IN, næringsforeninger
		Benytte innovative offentlige anskaffelser for å bidra til omstilling og utvikling av lavutslippsløsninger	TFK, Kommuner, NHO, LUP
		Se på muligheter og barrierer for karbonfangst- og lagring i Troms	Næringsliv, UiT, TFK
		Benytte mulighet i «Forskrift om å begrense utslipp fra bygge- og anleggsplasser» til å innføre lokale krav om bruk av nullutslippsløsninger eller biogass på bygg- og anleggsplasser	Kommuner
		Stille krav til klimagassregnskap i byggeprosjekter med totalareal over 5000 kvm iht. TEK17 og NS 3720.	TFK, kommuner

Tema: Redusere klimafotavtrykket i Troms

Mål 2: I Troms reduserer vi klimafotavtrykket vårt gjennom bærekraftig og sirkulært ressursbruk	Delmål	Tiltak	Ansvar
	2.1. Troms er en foregangsregion i sirkulærøkonomi, der gjenbruk, reparasjon, og deling bidrar til redusert klima- og miljøpåvirkning og økt lokal verdiskaping	Tilrettelegge for industriell symbiose og sirkulære verdikjeder i fylket	TFK i samarbeid med næringsliv
		Styrke infrastruktur og løsninger for kildesortering, materialgjenvinning og utnyttelse av avfall som ressurs	Kommuner , renovasjonsselskap
		Stimulere til sirkulære initiativer og prosjekter i byggenæringen, inkludert pilotering av ombrukssentral(er) i Troms	TFK i samarbeid med næringsliv
		Kartlegge behov for lokale/regionale mottak og ombruksordninger for overskuddsmasser	Kommuner , TFK, SVV, bygg- og anleggsektor
		Stille krav til miljøoppfølgingsplan i alle kontrakter tilknyttet bygge- og rehabiliteringsprosjekter over 2500 kvm.	TFK, kommuner, SF, bygg- og anleggssektor
		Utarbeide eiendomsstrategi for fylkeskommunen som virksomhet, herunder bærekraftsstrategi	TFK
		Fremme ombruk av eksisterende bygninger framfor rivning i regionalt planarbeid, og kommunenes planarbeid og byggesaksbehandling.	TFK, kommuner
		Etablere temakart over sirkulære tjenester i fylket	TFK, i samarbeid med næringsliv og frivillige organisasjoner, KPT
		Etablere tverrfaglige pedagogiske aktiviteter som omhandler reparasjon og ombruk i videregående skoler i Troms	TFK
		Tilrettelegge for reparasjonsverksted og kurs i redesign for innbyggere	Kommuner , frivillige organisasjoner
	2.2. I Troms er offentlige innkjøp en drivkraft for økt sirkularitet, gjennom klare krav og rutiner som fremmer gjenbruk, kvalitet, ressurseffektivitet og miljøvennlige løsninger	Invitere til dialog og samarbeid med leverandører om utvikling og levering av sirkulære produkter og tjenester, inkludert markedsdialog i tidlig fase av anskaffelser	TFK, kommuner, NHO
		Ta i bruk Direktoratet for forvaltning og økonomistyring sine kriteriesett og maler for sirkulære krav i offentlige anskaffelser, tilpasset ulike sektorer som bygg, IKT, møbler, transport og tekstiler.	TFK, kommuner
	2.3. I Troms styrker vi regional matsikkerhet gjennom redusert matsvinn og bærekraftig lokal produksjon, foredling og distribusjon av mat	Informasjonskampanjer om matsvinn til innbyggere i Troms	Kommuner , frivillige organisasjoner
		Innføre og opprettholde systemer for måling og rapportering av matsvinn i alle offentlige kantiner, institusjoner og kjøkken	Kommuner , TFK, statlige virksomheter
		Tilrettelegge for effektive og klimavennlige distribusjonsløsninger for kortreist mat	SF , TFK, Kompetansenettverk lokalmat

		Øke andel lokalmat i offentlige innkjøp	Kommuner , TFK, statlige virksomheter
	2.4. I Troms har innbyggere tilgang til kunnskap, mat og arenaer som fremmer bærekraftig kosthold, lokal matproduksjon, folkehelse og fellesskap	Øke andel plantebasert mat i offentlige innkjøp	TFK, kommuner, statlige virksomheter
		Utvikle sesongkalendere og oppskrifter basert på lokale råvarer	SF , frivillige organisasjoner
		Frigjøre offentlige og private arealer egnet for dyrking i byer og tettsteder	Kommuner , TFK
		Tilrettelegge for lokal kompostering og jordproduksjon	Kommuner , renovasjonsselskap

Tema: Klimarobust og klimatilpasset Troms (utfordringer)

Mål 3: I Troms er vi bevisst på forventna klimaendringer, og forebygger sårbarhet og risiko for infrastruktur, bebyggelse, drikkevann, landbruk og reindrift	Delmål	Tiltak	Ansvar
	3.1: I Troms er klimatilpasning basert på oppdatert kunnskap om klimarisiko, kritisk infrastruktur og effekter av tiltak	Etablere systemer og rutiner for å registrere hendelser og behov for klimatilpasning på veg /infrastruktur	TFK (fylkesveg), i samarbeid med SVV og kommuner
		Delta i kartlegging av behov for tiltak som må på plass for å oppnå robust vegnett	Vegdirektoratet , SVV, TFK
		Delta i nettverk for klimatilpasning for veg- og anleggsektoren	TFK (fylkesveg), i samarbeid med SVV og kommuner
		Forventa klimaendringer og eksempel på klimatilpasning er tema i konferanser og samlinger	TFK, SF
		Veilede og bistå kommuner om viktighet av ivaretagelse av blå/grønn/hvit faktor i all arealplanlegging	NVE , SF og TFK
		Kurstilbud helhetlig tilnærming til klimatilpasning og fysisk risiko/natur/folkehelse/lokalmiljø)	MDir , TFK, SF, NVE
		Åpne lukka vannveier evt restaurere grøtet myr og forringet vassdragsmiljø der dette kan sikre mot fare for oppstuvning av vann og oversvømmelse	Kommuner
	3.2: I Troms har vi god forståelse for ferskvannets sårbarhet, og vi tar hensyn til drikkevann, overvann og avløp i all arealplanlegging, og ved all endret arealbruk	Forventa klimaendringer og ferskvannets sårbarhet er tema i konferanser og samlinger for kommuner med flere	TFK, SF, NVE, Mattilsynet
		Veilede om forventa klimaendringer og ferskvannets sårbarhet i PBL prosesser	TFK, SF, NVE, Mattilsynet
		Oppfølging av vannforvaltningsplan og drikkevannsforskrift i bl.a. arealplanleggingsprosesser	TFK, SF, Mattilsynet
		Sørge for at problemstillinger knyttet til ferskvannets sårbarhet er belyst og i hensyntatt i arealplanlegging og byggesak	Kommuner
		Innhente og systematisere informasjon om private vannforsyningsløsninger i alle Troms-kommuner	Mattilsynet, kommuner
	3.3: I Troms sikres kulturminner og kulturhistoriske samlinger	Samarbeide med ulike forskningsmiljøer -tverrfaglig	TFK, i samarbeid med statlig forvaltning
		Veilede kommunene, initiere til samarbeid og deling av kompetanse mellom institusjoner.	TFK, kommuner, museer, bibliotek, arkivinstitusjoner
		Kartlegge hvordan verdifulle og verneverdige kulturmiljøer og samlinger (boksamlinger og gjenstander) er utsatt for klimatrussel (havnivåstigning, flom, ras, råteskader mm)	TFK, kommuner
		Aktivt benytte nasjonale strategier og veiledninger i daglig arbeid med forvaltning av kulturminner i arealplaner/kommuneplaner med mer	TFK, kommuner
	3.4: I Troms er det klimasamarbeid på tvers av kommunegrenser	Opprette klimanettverk for kommunene	TFK, SF, kommuner
		Tilrettelegge for systematisk innsamling og deling av kunnskap om klima i regionen	TFK, SF, kommuner
	3.5: I Troms reduserer vi skadevirkningene	I yrkesfaglig opplæring teste ny teknologi tilpasset endret klima for å unngå jordpakking og andre uønskede effekter	TFK i samarbeid med SF, forskningsmiljøer og norsk landbruksrådgiving

	ekstremvær, flom og erosjon har for landbruk	I yrkesfaglig opplæring teste ut dyrking av jord på mer klimatilpasset måte for å redusere skader av overflatevann og is	TFK i samarbeid med SF, forskningsmiljøer og norsk landbruksrådgiving
		Tilrettelegge for kurs og studieturer med fokus på klimaendringer og klimatilpasning i landbruket	SF, TFK, IN, landbruksorganisasjoner Norsk landbruksrådgiving
		Veilede om farer ved forventet klimaendringer herunder ferdsel i skredutsatt/flomutsatt terreng	SF, TFK og kommuner i samarbeid med eksperter på tema
		Utarbeide mal for HMS-planer i landbrukssektoren der forventet klimaendringer, fysisk og psykisk påkjenning adresseres	SF, TFK, landbruksorganisasjoner
		Dyrke jorda på en mer klimatilpasset måte for å unngå skader av overflatevann og is	Bønder (gård/småbruk)
	3.6: I Troms reduserer vi skadevirkningene ekstremvær, flom og erosjon har for reindriftsnæringen	Etterlyse bedre nasjonale økonomiske støtteordninger for reindriftsnæringen tilknyttet hendelser som kan relateres til ekstremværhendelser (f.eks. anlegg/gjerder som ødelegges, uthenting av dyr som går gjennom is/tas av skred)	SF, reindriftsorganisasjoner, faglag, kommuner og Mattilsynet
		Forske på hvordan krekling kan forhindres i å spre seg i viktige beiteområder for reindrift	Forskningsmiljøer reindriftsnæringen og SF
		Veilede om farer ved forventet klimaendringer herunder ferdsel i skredutsatt/flomutsatt terreng	SF, TFK og kommuner i samarbeid med eksperter på tema
		Utarbeide mal for HMS-planer for reindriftsnæringen der forventet klimaendringer, fysisk og psykisk påkjenning adresseres	SF, TFK, reindriftsorganisasjoner
	3.7: I Troms har gårdsbruk større selvforsyning av energi	Informere om mulig tilskuddsordninger for produksjon av energi på gårdsbruk	IN, TFK, SF, kommuner, landbruksorganisasjoner

Tema: Klimarobust og klimatilpasset Troms (muligheter)

Mål 4: I Troms utnytter vi mulighetene et varmere klima gir ved å tilrettelegge for økt selvforsyning av jordbruksprodukter og økt	Delmål	Tiltak	Ansvar
	4.1: I Troms har vi kunnskap om arter og sorter som trives under nye dyrkingsbetingelser	Lage oversikter over mulige tilskuddsordninger og mulige midler til forsøk og testing (piloter)	SF, TFK i samarbeid med forskningsmiljøer
		Utvide teststeder og ha flere piloter for utprøving av plantevekster	Forskningsmiljøer
		Fremme samarbeid mellom foredlere og forskere for å identifisere egenskaper som trengs i et endret klima	Forskningsmiljøer i samarbeid med SF og TFK
	4.2: I Troms er man bevisst landbrukets rolle i totalberedskapen, behovet for økt selvforsyningsgrad og tilrettelegger for å bli selvforsynt	Jordvern, matberedskap og økt mulighet for selvforsyning er tema i konferanser og dialogmøter med kommunene	SF, TFK og landbruksorganisasjoner
		Informere om støtteordninger for å opparbeide/ta i bruk arealer som ikke er i drift	SF, TFK, kommuner
		Tilrettelegge og øke støtteordninger for lokal distribusjon av matvarer produsert i regionen	SF, TFK, IN i samarbeid med landbruksorganisasjoner
		Etablere temakart over dyrka jord i Troms	TFK, SF, kommuner i samarbeid med landbruksorganisasjoner
		Lage oversikt over mulige tilskuddsordninger relatert til klimaomstilling i landbruket	SF, TFK
		Opprette støtteordninger for dyrking av mer belgvekster, bær og korn	SF
		Øke tilskudd til små/kronglete arealer av høy verdi	SF
	4.3: I Troms har vi et innovativt landbruk som utnytter tilgjengelige ressurser	Utrede nødvendig infrastruktur for lokalproduksjon av kraftfôr	SF, TFK i samarbeid med landbruksorganisasjoner
		Støtte forskning på muligheter og barrierer for korndyrking i Troms	SF, TFK i samarbeid med forskningsmiljø
		Støtte piloter på bruk av tare/skjell til fôr og gjødsel	SF, TFK i samarbeid med forsknings- og landbruksorganisasjoner
	4.4: I Troms skal vi legge til rette for at skogen skal bidra til klimanytte og verdiskaping	Identifisere egnede områder for nydyrking av barskog slik at konflikter med naturverdier unngås	SF, TFK, kommuner, skogbruksnæringen
		Øke hogst av lauvskog med lav bonitet og utnytte dette til ved og biomasse	SF, kommuner, IN, skogbruksnæringen
		Støtte forskning på hva ungsogpleie/tynning av skog betyr for karbonopptak	SF, TFK, forskningsmiljøer, skogbruksnæringen
		Prioritere støtteordninger for dyrking av mer belgvekster, bær og korn	SF, TK

Tema: ivareta naturmangfold og karbonrike areal

Mål 5: I Troms ivaretas naturmangfold og karbonrike areal i omstillingen til lavutslippssamfunnet	Delmål	Tiltak	Ansvar
	5.1 Arealbruken i Troms er arealgjerrig og utbygging styres mot grå arealer	Tilrettelegge og veilede om areal- og naturregnskap for kommunene i Troms	TFK, MDir, SF
		Utarbeide kommunale kunnskapsgrunnlag om natur og formidle utfordringsbilde for natur tidlig i kommuneplanprosess	Kommuner, SF, TFK
		Pilotere tverrfaglige veiledningsgrupper som følger kommuneplaner fra planstrategi til kommuneplanens arealdel	TFK
		Utarbeide et regionalt tilpasset kunnskapsgrunnlag over naturmangfold i Troms som del av fylkesportrett for økologisk bærekraft	TFK, SF
		Tilrettelegge verktøy (innsynsløsning) for arealplanleggingen som synliggjør fragmentering av inngrepsfri natur	TFK
		Etablere kart og innsynsløsninger med nøkkeltall og informasjon, status og utvikling for regionale naturverdier og trusler	TFK
		Innarbeide prosjektbaserte areal- og naturregnskap i nye vegprosjekter når metodikk er etablert	TFK, SVV
	5.2 I Troms har økosystemene god tilstand og leverer økosystemtjenester	Tilrettelegge eksisterende kunnskap om karbonrike areal, samt identifisere og sette kunnskapshull om karbonrike areal	TFK
		Bidra til restaurering av tareskog ved å støtte innovasjonsprosjekter til kråkebollefangst og stimulere til innovasjon med virkemidler, markedsutvikling og finansiering	TFK
		Fremme forslag om reguleringstiltak for gytetelt for kysttorsk	FDir
		Redusere fiske etter kysttorsk i gytetida i gyteområder og nærliggende områder	FDir
	5.3 I Troms er 30% av naturen vernet og vernet er representativt	Øke verneandel av underrepresenterte naturtyper	MDir, SF, kommuner
		Benytte hensynsone for naturmiljø i kommuneplanens arealdel for å beskytte natur som er underrepresentert i naturvernområdene	Kommuner, TFK, SF
	5.4 I Troms skal vilkårene for truede og nær truede arter og naturtyper bedres	Bevare og restaurere et tradisjonelt kulturlandskap ved f.eks. sein slått, dammer og kantsoner	Landbruket, SF
		Støtte forskning på teknologi og løsninger for å redusere bifangst av sjøfugl i sildentofisket	FDir, TFK
		Skjøtsel av slåttemyrer og slåttemark for å bremse gjengroing av kulturlandskapet	SF, kommuner
		Sikre ensartet og faglig forsvarlig vurdering av naturverdier ved behandling av tilskudd til hogst i bratt terreng	SF, kommuner
		Sikre at konsekvensutredninger i forbindelse med arealplanlegging foretas av uavhengig aktør	Kommuner, TFK
	5.5 I Troms har vi kunnskap om og benytter naturbaserte løsninger	Sørge for at naturbaserte løsninger som alternativ blir vurdert i arealplaner i Troms	TFK, SVV, kommuner
		Øke kompetanse om naturbaserte løsninger knytt til vegprosjektering i Troms	TFK, SVV, kommuner
		Løfte frem naturbaserte løsninger på fagkonferanser for planleggere	TFK, SF
		Støtte konkrete prosjekter som viser hvordan naturbaserte løsninger kan fungere i praksis	TFK, SF

Tema: Bærekraftig samfunnsutvikling og sosial rettferdighet

Mål 6: I Troms skal omstillingen til lavutslippssamfunnet inkludere alle innbyggere, og bidra til utjevning av sosiale forskjeller	Delmål	Tiltak	Ansvar
	6.1 I Troms tas det systematisk hensyn til klimarettferdighet og sosiale forhold i klimaomstillingsarbeid	Inkludere hensyn til klimarettferdighet, sosiale ulikheter og urfolksrettigheter ved oppdatering og utvikling av kommunale og regionale planer	Kommuner, TFK
		Tilrettelegge medvirkningsprosesser som ivaretar hensynet til sosial ulikhet.	Kommuner, TFK
	6.2 I Troms har vi et målrettet samarbeid og god kunnskapsdeling om klimaomstilling mellom det offentlige, private, frivillige og kunnskapsaktører	Utvikle arenaer for kunnskapsdeling mellom det offentlige, næringslivet, kunnskapsprodusenter og frivillige aktører.	Kommuner, TFK, forskningsmiljøer, klimapartnere Troms, SF
		Utvikle arenaer for kunnskapsdeling mellom det offentlige, kulturaktører, kunnskapsprodusenter og -formidlere og frivillige aktører.	TFK, kommuner
		Samle og tilgjengeliggjøre eksisterende klimadata og utslippsstatistikk for Troms på egen nettside	TFK
		Utarbeide jevnlig «Klimafakta for Troms»-status i samarbeid med ulike forskningsmiljø	TFK, forskningsmiljøer
	6.3 I Troms har alle innbyggere tilgang til fleksible muligheter for kompetanseutvikling knyttet til klimaomstilling	Tilrettelegge for kompetanseutvikling tilknyttet klimaomstilling i voksenopplæring	TFK, Fagskolen i Nord
		Utvikle digitale og/eller desentraliserte læringskurs tilgjengelig for alle	TFK (basert på samarbeid med departement, direktorat, KS etc.)
		Støtte kompetanseutvikling i folkebibliotekene og tilby gode og oppdaterte læringsarena for innbyggere i Troms	TFK, kommuner
	6.4 Troms har et utdanningssystem som aktivt fremmer grønn omstilling og bærekraftig utvikling i hele fylket	Kompetanseheving for lærere, i samarbeid med ulike miljøorganisasjoner og forskningsmiljø	TFK, SF, UH-sektoren, Fagskolen i Nord
		Ha et tydelig lokalt fokus på bærekraft, klima og naturmangfold i opplæring	Kommuner , TFK, Fagskolen i Nord
		Bidra til ulike samarbeidsprosjekter mellom elever/studenter og lokalt næringsliv	KPT , TFK, UiT
	6.5. I Troms har vi et bærekraftig næringsliv som fremmer lokal verdiskaping	Legge til rette for foredling og salg av lokale råvarer i regionen	Kommuner og næringsliv
		Tilrettelegge for klimatilpassede drifts- og produksjonsmetoder i ulike næringer	TFK, næringsliv